

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاشد تن من مباد بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

استاد محمد اسحاق برکت
ویرجینیا - اضلاع متحده امریکا
۲۵ دسمبر ۲۰۱۰

بیانید پښتو بیاموزیم

گړنی پښتو او لغتونه

(محاورة و لغات پښتو)

۲۸ لوست

(درس ۲۸)

درس امروز خود را با این پند نامه زیبای شاعر شهیر و حماسه آفرین زبان پښتو (رحمان بابا) آغاز میکنیم:

نفاق

یوه ورځ چیرې په لارې تیرېدم زه
ناڅاپه یوې ونې لاندې ودرېدم زه
دوې مرغی شوي پاس په ونه کې په جنګ
دواړه غنډې کولوله شوي په دا رنگ
د پندوسکې غنډې لاندې ولوبدلې
پشو توپ کړې دواړه یې غبرګې ونيولې
نفاق دواړه د بلا په خوله کې ور کړي
غليم دواړه ریز مریز زیر و زیر کړي
د نفاق ونه گول نلری "رحمانه"
نه به وڅکي میوه تیرې مزه داره

برای اینکه به معنی شعر خوبتر پی برده و در ضمن چند لغتی هم برای محاوره خود توشه داشته باشیم، آن لغات را از شعر برداشته ذیلاً معنی و تفسیر مینمائیم :

- چیرې؟ : با دو "یای مجهول" یعنی "کجا؟" از جمله ضمائر استفهامیست که به شکل "چیرته" نیز وسیعاً استعمال میشود.

- او وروړه ، ته چیرې (چیرته) داسې ورو ورو روان یې ؟ هیچاته دې پام نه کیري .

در جمله بالا شما با لغات (ورو) و (پام) ممکن نو آشنا میشوید، اگرچنین باشد پس لطفاً به تبصره ذیل توجه فرموده سپس مثالهایی چند ازین دو لغت خواهیم آورد :

دانشمندان و زبانشناسان عزیز و گرامی میدانند (یا ممکن من متوجه نشده ام) که در لسانهای دری و عربی هیچ حرف اول کلمات بدون حرکت(زیر، زبر و پیش) بوده نمیتواند حتماً حاوی یکی ازین حرکات است.

اما در لسان پښتو حرف اول بسیار کلمات فاقد حرکت صریح و قابل تشخیص سمعی بوده و کس نمیتواند بفهمد که حرف حاوی کدام یکی از حرکات (فتحه ، کسره و ضمه) میباشد، صرف با نیم تلفظ ، تلفظ میشوند مثلاً درین کلمات :

ورور - ورو ، خوند ، سوند ، خپور ، سپور ، سپورمی ، وړان ، و....

- هغه وړ - ورو پورې کړه چې ماشوم ویده دی وپښ نه شي

آن دروازه را آهسته ببند که کودک خوابست بیدار نشود!

- اوسړیه ! پام کوه سترگې دې خو رانده نه ندي چې زما پر پښو وختي.

او مردک (مردکه) دقت کن (متوجه باش) چشمانت خو کور نیست که برپاهایم بالا شدي (پا نهادي).

- زما پام نه وو تا مخکې څه وویلې زه په خبره بڼه پوه نه شوم هغه یو ځلي بیا ووايه؟

من متوجه نبودم شما قبلاً چی گفتید من به گپ خوب نفهمیدم آنرا یکبار دیگر بگوئید؟

- ناڅاپه - ناگهان ، غیر مترقب

- تلویزیون ته می غور نیولی وو ، چې ناڅاپه می د ملک غوث الدین د مرگ خبر واورېده .

به تلویزیون گوش داده بودم، که ناگهان خبر مرگ ملک غوث الدین را شنیدم.

- مرغی - گنجشک

- د مرغی وزر چې مات وي نو بیا الوتلی نه شي

بال گنجشک که شکسته باشد باز پریده نمیتواند.

- ځینې خلک هم کله چې په یوه مجلس کې غلی ناست وي بیا نور ورته وایي :

ولې دې نن وزرونه مات دي اوغلی ناست یې هیڅ خبرې نه کوي ؟

بعض مردم هم که در یک مجلس خاموش نشسته باشند باز دیگران برایش میگویند :

چرا امروز بالهائیت شکسته و خاموش نشسته ای، هیچ گپ نمی زنی؟

- پاس (پورته) ، بالا مقابل بنکته (لاندي) یعنی پائین یا زیر:

- ولي بنکته ناست يې ؟ پاس (پورته) کبنه !

- دغه کتابونه پاس کپرده لاندي بڼه نه بنکاري!

- پندوسکی - یعنی توپ

- په ژمي کې هلکان له واورو نه پندوسکي جوړوي او لوبې کوي.

تا درس دگر شما را به خدا میسپارم .